సి.ఐ.ఐ.యల్ వారి జాతీయ సదస్సు

భాషా సాహిత్యాలు - సాంస్కృతిక పరివర్తన

భావ వీణ ప్రత్యేక సంచిక

…య తెలుగు సాహిత్య సాంస్కృతిక మాసపత్రిక భాషాధ్యయన మాస పత్రిక

3 ISSUE NO. 8 MONTHLY AUG 2017

ISSN NO. : 2456 - 4702

గిరిజన సాహిత్యం - అంగీకృత అనంగీకృత సంస్కృతి

-డా. జరుపుల రమేష్,
అసిస్టెంట్ ప్రొఫెసర్,
తెలుగుశాఖ, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల,
ఖమ్మం - 507 002, ఫోన్ :9618944654

ప్రతి జాతికి ఒక సంస్కృతి ఉంటుంది. సంస్కృతిలో ఔన్నత్యం, అనౌచిత్యం అనేది నిరంతరం మారుతు ఉంటుంది. జీవన విధానమే సంస్కృతి. కనుక, దేశ, కాల పరిస్థితులను బట్టి సంస్కృతిలో వైవిధ్యం కనిపిస్తుంది. ఈ వైవిధ్యాన్ని గమనించిన వారు ఒక జాతిని గానీ, తెగని గాని వారి సంస్కృతిని ఆధారంగా చేసుకొని ఉన్నతత్త్వం, నీచత్వాలను నిర్ణయించే ప్రయత్నం చేయరు. అంతే కాకుండా నాగరిక, అనాగరికఅనే పదాలు వాడడానికి కూడా సాహసించరు. ఈ విశాల దృక్పథం లేనివారు ఏవో కొన్ని ప్రమాణాలను పెట్టుకొని వాటి పరిధిలోనూ సంస్కృతిని నిర్వచిస్తుంటారు. 1972 సంవత్సరంలో కొర్రపాటి గంగాధరరావు రాసిన "లంబాడోళ్ళ రాందాసు" నవల, కన్నడ భాషలో మల్లికార్జున్ హిరేమత్ రాసిన "హవన" నవలను తెలుగులో జయశ్రీ మోహన్‌రాజ్, ఎస్. మోహన్‌రాజ్ "తాండా" నవలగా అనువాదం చేశారు. కాబట్టి ఈ రెండు నవలల్లో గల గిరిజన సంస్కృతిలో గల వైవిధ్యాన్ని ఈ పత్రంలో పరిశీలించాలనుకుంటున్నాను. ఇలా పరిశీలించడం వల్ల ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని గిరిజనులకు ఆంధ్రప్రదేశేతర రాష్ట్రాల్లోని గిరిజన సంస్కృతికి గల భేద, సాదృశ్యాలు తెలిసే అవకాశం ఉంది. చిత్రమేమిటంటే పై రెండు నవలలను గిరిజనేతర రచయితలే రాశారు. అయినప్పటికి గిరిజన సంస్కృతిలోని భిన్న పార్శ్వాలను చాలా వరకు గుర్తించగలిగారు. అందువల్ల భారతదేశ వ్యాప్తంగా గిరిజన సంస్కృతిలో కనిపించే సారూప్య లక్షణాలను, సాంస్కృతికంగా వారు ఎదుర్కుంటున్న సమస్యల్ని గుర్తించే అవకాశం ఉంది.

సంస్కృతి:

*"మానవుని భావాలు, దృక్పథం, ప్రవర్తన, సాంఘిక రాజకీయ సంస్థలు మొదలైనవన్నీ కలిసి అతని సంస్కృతికి సమగ్ర రూపాన్ని ప్రసాదిస్తాయి. ఒక విధంగా తాను నివసించే భౌతిక అవసరాల నేపథ్యంలో మానవుని మానసిక శారీరక శ్రమల సమన్వయ స్వరూపమే సంస్కృతి"*అని బి.యస్. ఎల్. హనుమంతరావు అభిప్రాయం. *''పురాతన సంస్కృతులు మాసిపోయి, వానిస్థానంలో నూతన సంస్కృతులు ఏర్పడడం గాక, భారతదేశంలో, పురాతన సంస్కృతులు మారుమూలలకు తప్పుకుంటూ నూతన, వినూత్నతన సంస్కృతులకు రంగం వదిలేస్తూ వచ్చేయి. ఈ రెండు సంస్కృతులూ పరస్పరం ప్రభావితం చేసుకుంటూ పక్కపక్కనే జీవించడం మన దేశం ప్రత్యేకత"*అని కంభంపాటి సత్యనారాయణ అన్నారు.

పై రెండు నిర్వచనాల్లోనూ సంస్కృతిలోని భిన్న కోణాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఈ దృష్టితో పరిశీలిస్తే, ప్రత్యేకమైన గిరిజన సంస్కృతి అదృశ్యం, అస్పృశ్యం అంటే ఎవరూ చూడనిది , ఎవరూ స్పృశించనిది ఉందని తెలుస్తుంది. అలా చూపినప్పుడు సమాజంలో నేడు గిరిజన సంస్కృతిలో ఎంతో వైవిధ్యం కనిపిస్తుంది. కె.బాలగోపాల్ 'అడవిలో వెన్నెల' కథలకు ముందుమాట రాస్తూ *"గిరిజనులు అనగానే తలలో ఈకలు, మొలలో గజ్జెలు ఉండే విచిత్ర జీవిలని సామాన్య నాగరికులు భావిస్తారు. ఎక్కడో అడవులలో నివసిస్తూ తెల్లబట్టలు కనబడగానే పారిపోయే భయస్తులు అని కొంత చదువుకున్న వాళ్ళు భావిస్తారు.గిరిజనుల మాటే చెప్పాలంటే వాళ్ళు తమను తాము 'కొండమనుషుల'గాను 'అడవి మనుసుల' గాను వర్ణించుకుంటారు. ఈ రకంగా చూస్తే వాళ్లకు మనం పెట్టుకున్న గిరిజనులు, ఆటవికులు,అనే పేర్లు వాళ్ల చైతన్యం యొక్క సంస్కృతీకరణే"* అని గిరిజన సంస్కృతి పై ఈ రకమైన అభిప్రాయాన్ని తెలియజేశారు.పై ప్రముఖుల అభిప్రాయాలను అనుసరించి సంస్కృతిని రెండు రకాలుగా చూడవచ్చు. వాటిని కింది విధంగా వింగడిస్తున్నాను.

1. అంగీకృత సంస్కృతి:

ఒక జాతి లేదా ఒక తెగ జీవన విధానంలో ఆ జాతేతరులు ప్రవేశించి నూతన జీవన విధానాన్ని ప్రకటించినా, దానిని స్వీకరించగలిగే అవకాశం ఉన్న దాన్ని అంగీకృత సంస్కృతి అనవచ్చు. దీంట్లో వైయుక్తిక జీవిత విషయాల్లో చొరబాటుకు అవకాశం ఉండదు. అది వ్యవస్థకు సంబంధించిన సంస్కరణపూరితమైన సంస్కృతిగా చెప్పుకోవచ్చు.

"లంబాడోళ్ళ రాందాసు" నవలలో రాందాసును చుక్కి ప్రేమిస్తోంది. అలాగే రాందాసు కూడా చుక్కిని ప్రేమిస్తాడు. వాళ్ళిద్దరికీ పెళ్ళి జరుగుతుంది. తాండా వాళ్ళందరూ కలిసి చందాలు వేసుకొని పెళ్ళి చేస్తారు. అప్పటి నుండి రాందాసు 'లంబాడోళ్ళ రాందాసు'గా వ్యవహారంలోకి వస్తాడు. దీనిని అంగీకృత సంస్కృతి అనవచ్చు. ఎందుకంటే ఒక జాతి జీవన విధానంలో మరో జాతి జీవన విధానాన్ని స్వీకరించడానికి , రాందాసు చుక్కిని పెండ్లి చేసుకున్నాడు. అందువల్ల రాందాసు

గిరిజన సంస్కృతిని స్వీకరించినా, కాలక్రమంలో ఆ సంస్కృతి లక్షణాలు మారే అవకాశం లేకపోలేదు. ఆధునిక కాలంలో సంస్కృతి మార్పు అనేది నిరంతరం మారుతునే ఉంది. రాందాసు గిరిజనేతరుడైనా, గిరిజన సంస్కృతిని అంగీకరించాడు. కాబట్టి, దీనిని వ్యవస్థకు సంబంధించిన సంస్కరణ పూరితమైన సంస్కృతి అనవచ్చు.

అలాగే, 'తాండా' నవలలో సోమాల్య నాయక్ పెద్ద కొడుకు 'హరి' ఉన్నత చదువులు చదువుకొని, ప్రేమించి సాంప్రదాయ గిరిజనేతర పద్ధతిలో పెండ్లి చేసుకుంటాడు. గిరిజన ఆచారవ్యవహారం ప్రకారం తాండాలో పెండ్లి జరగాలంటే తాండాలోని వాళ్ళంతా సమూహంగా బయలుదేరి వెన్నెల రాత్రుల్లో నాలుగు నుండి, అయిదు రోజుల పాటు పెండ్లి జరుగుతుండేది. అది నేడు ఇంచుమించు పాటించడం లేదనే చెప్పాలి. ఈ నవలలో 'రుక్కి, లింబ్యా' పెండ్లి అలాగే వెన్నెల రాత్రుల్లో జరుగుతుంది. కాని హరి పెండ్లి దీనికి విరుద్ధంగా జరుగుతుంది. సోమాల్య నాయక్ మొదట్లో హరి పెండ్లిని తిరస్కరిస్తాడు. కొన్ని రోజుల తర్వాత స్కూలు మాష్టారు అభిప్రాయంతో హరి పెండ్లిని సోమాల్య నాయక్ కూడా అంగీకరిస్తాడు. కాబట్టి దీనిని కూడా అంగీకృత సంస్కృతి అనవచ్చు.

ఇందులో మనం గమనించవల్సిందొకటి ఉంది. ఆధునిక జీవితానికి అనుగుణంగా గిరిజనుల జీవన విధానంలో కూడా అనేక పరిణామాలు సంభవిస్తున్నాయని తెలుస్తుంది. సమకాలీన పరిస్థితులకు గిరిజనులు కూడా తమ సాంప్రదాయాల్ని [illegible] అంగీకరిస్తున్నారని స్పష్టమవుతుంది. [illegible] సంస్కరణాభిలాష గిరిజనుల్లో [illegible] ఉందని గుర్తించవలసి ఉంది. వారికీ మానవులందరికీ ఉండే అనుభూతులు, ఆకాంక్షలు ఉంటాయని, వాటిని వ్యక్తం చేయడానికి సరైన పరిస్థితులు ఏర్పడడం అవసరమని పైన చెప్పిన సంఘటనలు తెలుపుతున్నాయి. దీనివల్ల గిరిజనుల్ని అనాగరికులనో, వాళ్ళకే అనుభూతులు, ఆశలూ ఉండవన్నట్లు, అనాగరికులన్నట్లు వర్ణించే వాళ్ళు ఈ విషయాల్ని గుర్తించడం అవసరం అని తెలుస్తుంది.

2. అనంగీకృత సంస్కృతి :

ఒక జాతి లేదా ఒక తెగ తమ వైయుక్తిక జీవితాలతో ముడిపడినా, సంస్కృతితో మమేకం కావదానికి ఇష్టపడని సంస్కృతిని అనంగీకృత సంస్కృతి అనవచ్చు. అంటే వ్యక్తిగత, కుటుంబ సంబంధాలు, వైవాహిక అంశాలు పట్ల జాతి లేదా [illegible] వారి ఆలోచన విధానం, ఆచరణలను తమ సంస్కృతిలోకి [illegible]టు కానివ్వకుండా ఆత్మాభివ్యక్తిని ప్రకటించుకోవడం [illegible] సంస్కృతిలో ప్రధానంగా గుర్తించాల్సి ఉంది. ఇది గిరిజన జాతి లేదా తెగ వారసత్వ సంపదగా సంపాదించుకున్న సంస్కృతిలో గుర్తించాల్సిన ఔన్నత్యం.

'తాండా' నవలలో లంబాడీలకు ఇష్టమైన 'తీజ్' పండుగకు స్కూలు మాష్టారుని అతిథిగా పిలుస్తాడు సోమాల్య నాయక్. మాష్టారు 'తీజ్' పండుగ విషయాలను తెలుసుకుంటాడు. గాని, గిరిజనుల ఆచారాలను పాటించడు. అలా అని సోమాల్య నాయక్ గిరిజనేతర సంస్కృతినీ పాటించలేదు. సోమాల్య నాయక్ భార్య రూప్లిబాయి. రూప్లిబాయి స్కూలు మాష్టారు సోదరుడిగా భావించి తన కూతురు కోసం బ్లౌజ్ కుట్టించుకుని రమ్మంటుంది. కొన్ని రోజుల తర్వాత స్కూలు మాష్టారు బ్లౌజ్ తెచ్చి సోమాల్య నాయిక్ కూతురు ఝూమ్రికి ఇస్తాడు. ఆ విషయం సోమాల్య నాయిక్‌కు తెలయదు. దాన్ని ఝూమ్రి ధరించిన తర్వాత తెలుస్తోంది. అది తెలుసుకొని సోమాల్య నాయిక్ స్కూలు మాష్టారుని హెచ్చరిస్తాడు. ఎందుకంటే *"మా రీతీ, రివాజూ సోగొట్టుకునేందుకు మేము తయారుగా లేము. ఈ ఆడవాళ్ళకు బుద్ధిలేదు. రవికె, ఓణీ, మాంగల్యం లాంటి అలంకారం జాకెట్టుకి ఉంటుదా? మేము పూర్తిగా మీలాగా అయిపోవాలంటారా? మేము పైకి రావాలంటే మావి అ[illegible] విడిచిపెట్టాలనేం లేదు.. ఈ రోజు మా వృత్తికి మో[illegible] వచ్చింది."*[1] అంటే తమ సంస్కృతి ఎక్కడ మరుగు[illegible] పడుతుందోనన్న భయం వల్ల, తమ ఆత్మగౌర[illegible] కాపాడుకోవడం కోసం అలా చేశాడని తెలుస్తోంది. కా[illegible] ఇది అనంగీకృత సంస్కృతిని తెలుపుతుంది.

దీన్ని మనం జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే, గిరిజ[illegible] శీలానికిచ్చే ప్రాధాన్యత కూడా సంస్కృతిలో అంతర్భాగ[illegible] దాగి ఉంటుందని గుర్తించాల్సి ఉంది. దాన్ని అ[illegible] నిరోదించకపోతే, దాని తర్వాత వచ్చే పరిణామాలు [illegible] అనర్థాలకు కారణమైయ్యే అవకాశం ఉందనే భవిష్యత్తు [illegible] దానిలో గమనించాలి. ఇది కేవలం ఒక ఉదాహరణ మాత్ర[illegible] గిరిజనులు అడవుల్లో పశు పక్ష్యాదుల భౌతిక, మానసిక [illegible] గతుల్ని అనుభవపూర్వకంగా, వాటి దగ్గరగా ఉండి పరిశీలిం[illegible] జీవితమే అలాంటి ముందుచూపుని ప్రసాదించింది. అది ప్ర[illegible] ప్రసాదించిన వరం. ప్రకృతిలో జరిగే పరిణామాల్ని శాస్త్రవే[illegible] కూడా గమనించలేని వాటిని ఎన్నింటినో చెప్పగలిగిన సామ[illegible] ఒకవిధంగా చెప్పాలంటే గిరిజనులకే సొంతం. అలాంటి [illegible] గలిగిన గిరిజనులు మానవుల మనస్తత్వాల్ని కనిపెట్టలే[illegible] నేడు అక్రమ సంబంధాల వల్ల జరుగుతున్న అనర్థా[illegible] లెక్కలేనన్నివి. వాటన్నింటికీ మూలం ఆకర్షణ, ఆర్థిక [illegible] వంటివెన్నో శారీరక సంబంధాలకు, అక్రమసంబంధా[illegible] కారణమై సామాజిక రుగ్మతలకు కారణమవుతున్నాయి.

111

వీటన్నిటినీ ఎక్కడా చెప్పకుండా చిన్న సంఘటనగా గిరిజన పాత్ర ద్వారా రచయిత ఆ సంస్కృతిలోని స్ఫురద్రూపాన్ని వైవిధ్యవంతంగా ఆవిష్కరించారు.

గిరిజనుల అభివ్యక్తి, ప్రత్యేకత ఇక్కడ ప్రతిఫలింపిస్తుంది. దీన్ని రచయిత బాగా పట్టుకున్నాడు. కుటుంబ సంబంధాలలో ఇతరులు ఎంత కావలసిన వారైనా ఏ విషయాల్లో ఎంత వరకు ఉండాలో అంతవరకే ఉండాలి. అలా కానప్పుడు అ వ్యక్తి వల్ల కుటుంబంలో మనస్పర్థలు రావడానికి కారణమవుతాయి. అంతే కాకుండా ఆ కుటుంబం పట్ల ఆ జాతేతరులు లేదా ఆ తెగకు చెందినవారు ఆ తెగని అవమానించడానికి మార్గాన్ని తెరిచినట్లు కూడా అవుతుంది. కాబట్టి సోమాల్య నాయక్ తమ సంస్కృతిని కాదనలేక ఆధునిక సంస్కృతిని స్వీకరించలేక మాష్టారుని హెచ్చరించాడని గమనించాలి. ఎందుకంటే ఎవరి సంస్కృతి వాళ్ళకు గొప్పగా తోచడం అనేది నగ్న సత్యం.

ఉదాహరణకు హిందూదర్మం ప్రకారం బ్రాహ్మణులు సముద్ర ప్రయాణం చేయడం, నౌకాయానం చేయడం పాపమనే నమ్మకం ఉండేది. అటువంటి వాళ్ళు ఆధునిక సంస్కృతిని, అందులో ఉండే గొప్ప విషయాలను తెలుసుకొని ఆ సంస్కృతిని స్వీకరించడానికి నేడు ప్రయత్నిస్తునే ఉన్నారు. ఇంకా వాళ్ళలో కూడా చాలా మందిలో ఉండే భయాలు అలాగే ఉన్నాయి. అందువల్ల ఏ జాతి వాళ్ళైనా మారడానికి సమయం పడుతుంది. సోమాల్య నాయక్ విషయంలో కూడా అదే జరిగింది. ఒకవేళ మారినా, తమ మూల సంస్కృతిలో ఉండే పద్ధతులు మాత్రం మరిచిపోరనే విషయాన్ని ఇక్కడ మనం గమనించాలి. కాబట్టి దీనిని అనంగీకృత సంస్కృతి అనవచ్చు.

ఆధునిక కాలంలో గిరిజన సంస్కృతిని పరిశీలించినట్లయితే అనేక మార్పులు చోటుచేసుకుంటున్నాయి. ఆహారపు అలవాట్లు, దుస్తులు, వేషధారణ, జీవన విధానం, భాషలో, భావంలో గణనీయంగా మార్పు వస్తోంది. గిరిజనులు ఆధునిక ఆహారానికి అలవాట్లు పడినప్పటికీ, తమ ఆహారానికే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇస్తున్నారు. ఒకప్పుడు గిరిజన స్త్రీలు తమ సంప్రదాయ దుస్తులకే ఎక్కువ మక్కువ చూపేవారని కాని నేడు ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో ఆధునిక దుస్తులను ధరిస్తున్నారు. నేడు గిరిజన సంస్కృతి ప్రపంచ సంస్కృతి అందులో భాగమైన భారతీయ సంస్కృతితో సమానమైన గుర్తింపును పొందలేకపోయినా, సినిమాల్లో, టీవిల్లో, సభల్లో, సమావేశలల్లో గుర్తింపును పొందుతుంది. కేవలం వ్యాపారం దృష్టితో మాత్రమే దానిని పరిగణించకుండా, సహృదయంతో చూడాలని ఈ నవలల వల్ల తెలుస్తోంది. అంతే కాకుండా నూతన సంస్కృతిని గ్రహించినంత మాత్రం చేత వారి జీవితాల్లో పూర్తిగా మార్పు వచ్చేసిందని అనలేం. అందులో కూడా అంగీకృత అనంగీకృత సంస్కృతులు ఉంటాయని గుర్తించాలి.

<u>అనువర్తిత్వం:</u>

పై రెండు నవలల్లో రాందాసు గిరిజనేతరుడు, బాసప్ప మాష్టారు కూడా గిరిజనేతరుడు.

1. రాందాసు గిరిజనేతరుడైనా తాండాలో భజనల ద్వారా, మంచి మాటలు చెప్పి, సర్వం అన్ని విషయాలలో మార్పును తెవాలని భావించి, చివరికి వాళ్ళలో చైతన్య తెస్తాడు. దాంతో రాందాసు అనుకున్నది సాధించుకున్నట్లు భావించుకుంటాడు.

2. తాను గిరిజన స్త్రీని పెండ్లాడి తనకు సంతానము కలిగినా, గిరిజన సంస్కృతిని మాత్రం అంగీకరించినట్లు నవలలో ఎక్కడ చూపలేదు.

3. రాందాసు మార్పును కొరుకున్నా, గిరిజనులు మారినట్లు మారి, చివరికి తమలో దాగివున్న మూఢచారాల వల్ల రాందాసును హత్య చేస్తారు. అంటే వాళ్ళు గిరిజనేతర మార్పును తిరస్కరించినట్లే కదా? ఇక్కడ మరో విషయాన్ని గమనించాలి. రాందాసు గిరిజనేతరుడు కాబట్టి అతడు చేసిన మంచి పనులకుగాను అతడ్ని అవతార పురుషుడని, దేవుడని తాండా వాళ్ళు భావించుకుంటారు. కాని 'కాలు' మాత్రం రాందాసును దేవుడు కాదని, మనలాంటి వ్యక్తేనని మొదట నుండి చెప్పినా, చివరికి కాలు చెప్పిందే జరుగుతుంది. అయితే రాందాసు గిరిజనేతరుడు కాబట్టి హత్య చేయబడ్డడా? లేదా గిరిజనులకు తెలియిక హత్య చేశారా? అంటే అక్కడ అనంగీకృత సంస్కృతిని స్వీకరించారు కాబట్టి హత్య చేశారు. అదే పాత్రలో గిరిజనుడు ఉంటే అలా జరిగేదా అంటే అవసరాన్ని బట్టి వ్యక్తి, లేదా వ్యక్తులు నడుచుకుంటారని సమన్వయించుకోవాల్సి ఉంటుంది.

సమాజంలో మానవుని ఆలోచన విధానం నిరంతరం మారుతువుంటుంది. మనిషి అపదలో ఉన్నప్పుడు అదుకుంటే అతడ్ని దేవుడని అనటం సహజం. అదే వ్యక్తి కీడు చేస్తున్నడని తెలిస్తే చంపడానికి కూడా వెనకడుగు వేయారని తెలుస్తోంది. రచయిత ఈ విషయంలో ఎంతో వాస్తవికతను ప్రదర్శించాడు. ఎందుకంటే గిరిజనేతరుల మార్పును గిరిజనులు తొందర్లో గ్రహించరు. నిరక్షరాస్యత వల్ల చాలా మంది తమ ఆలోచనల్లో తార్కికతను మరింతగా పెంచుకోలేకపోతున్నారనిపిస్తుంది. కానీ, వాళ్ళ అనుభవాలను వ్యక్తీకరించే భాష, ప్రాంతం అంటే తగిన వాతావరణం ఏర్పడితే గాని వారి సంస్కృతిలోని వైవిధ్యాన్ని స్పష్టంగా నిర్ణయించలేం. గిరిజనులు తమ అనుభవాల్ని స్వేచ్ఛాయుత వాతావరణంలో వ్యక్తీకరించగలిగే పరిస్థితులు రాగలిగినప్పుడు మిగిలిన సమాజంలో వారివలే వీరూ పరిగణన

112

పొందుతారు. అయినప్పటికీ,గిరిజనేతరులు కేవలం గిరిజనుల్లో అంగీకృత సంస్కృతినే గ్రహిస్తున్నారు కాని అనంగీకృత సంస్కృతిని గ్రహించడం లేదు. ఎప్పుడైతే ఈ రెండు సంస్కృతులను గుర్తిస్తారో అప్పుడు సంస్కృతిలో పూర్తి మార్పు వస్తుంది.

4.'తాండా' నవలలో బసప్ప మాష్టారు టీచర్ వృత్తిని నిర్వహిస్తూ, తాండా అంతర్గత విషయాల్లో జోక్యం చేసుకుంటాడు. దాని వల్ల తాండా ప్రజలలో చైతన్యం తేగల్గాడు. కాని పూర్తి స్థాయిలో నేరవేరలేదు. ఆ తర్వాత తాండా ప్రజలలో వచ్చిన మార్పుల వల్ల మాష్టారు స్కూల్ నుండి బదిలీ కావడం జరుగుతుంది. అందువల్ల మానవ సంబంధాల్లో ఎవరైనా ఎంత వరకు ఉండాలో అంతవరకే ఉండాలి. ఈ నవలలో కూడా స్కూల్ మాష్టర్ తాండా ప్రజలలో అంగీకృత సంస్కృతినే గ్రహించాడు గాని అనంగీకృత సంస్కృతిని గ్రహించలేదు.

5. తాండా నవలలో చిత్రించిన కర్ణాటక లంబాడీల సంస్కృతి, ఆంధ్రప్రదేశ్ లంబాడీల సంస్కృతి ఈ రెండు నవలల్లో తులనాత్మకంగా చూసినప్పుడు ఇంచుమించు ఒకటిగానే కనిపిస్తుంది. సంస్కృతిలో భాగమైన దుస్తులు, ఆభరణాలు, భాషా విషాయాల్లో కొంత తేడా కనిపిస్తుంది. కర్ణాటక లంబాడీలు పరస్పరం ఏడ్చేటప్పుడు వాడే భాషలో, ఇక్కడ లంబాడీలు ఏడ్చేటప్పుడు వాడే భాషలో కొంత తేడాఉంటుందని గమనించాలి. అందుకు కారణం లేకపోలేదు. ఏ ప్రాంతంలో అయితే వ్యక్తులు జీవిస్తారో, ఆ ప్రాంత ప్రభావం, భాష ప్రభావం ఉంటుంది. కాబట్టి ఈ మార్పు సహజం. అందువల్ల ఎప్పుడైతే సంస్కృతిలో మార్పు వస్తుందో ఆ మార్పును సాహిత్యపరంగా సృజనీకరించినప్పుడే ఆ జీవితాలు వెలుగులో వచ్చే అవకాశం ఉంటుంది.

ముగింపు:

ఇలా అనేక పార్శ్వాలున్నప్పటికీ సంస్కృతిలోని కొన్ని సంఘటనలను మాత్రమే ఈ పత్రంలో నిరూపించే ప్రయత్నం చేశాను. ఈ దృష్టితో పై రెండు నవలలు గిరిజన జీవితాలో ఉండే భిన్న పార్శ్వాలను కొంతమేరకైనా వివరించడానికి ప్రయత్నించాయని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. ప్రస్తుతం గిరిజన నవలలు గిరిజనుల జీవితాల్లోని ప్రాథమిక దశనే ఎక్కువగా చిత్రీకరిస్తున్నాయనిపిస్తుంది. ఎందుకంటే ఈ నవలలు సానుభూతితో వచ్చినవే కాని, అనుభవంలోంచి రాలేదు. అలా రావలంటే ఆ అడవుల్లో నుండి, ఆ తాండాల్లో నుండి, ఆ కొండల్లో కోనల్లో నుండి రచయితలు పుట్టుకురావాలి. ఆ రచయిత అనుభవించిన తన జీవితం గూర్చి, తాను పడ్డ సాధకబాధల గూర్చి రాసినప్పుడు అది నిజమైన జీవితంగా భావించవచ్చు. అయితే గిరిజన తెగల గురించి, వాళ్ళ జీవితా[ల] గురించి, రికార్డు అయినవి, కాని జీవితాలను చిత్రించి అ[వి] ప్రజల్లో తీసుకెళ్ళగల్గి వాళ్ళను చైతన్యవంతులుగా చేసినప్పుడ[ు] వీటికి మరింత ఫలితం వస్తుంది. అందుకు గిరిజనుల [పై] పరిశోధన వివిధ భిన్న కోణాల్లో జరగాల్సిన అవసరం నేడ[ు] ఏంతైనా ఉంది. మొత్తం మీద సానుభూతితో రాసినా ఈ రెండు నవలల్ని గిరిజనుల ప్రాథమిక సంస్కృతిని సాధ్యమైనం[త] సామాజిక వాస్తవికతతో వర్ణించిన నవలలుగా[ా] నిర్ణయించవచ్చు.

ఉపయుక్త గ్రంథాలు:

1. *అడవిలో వెన్నెల గిరిజన పోరాట కథలు.* 1985. కరీంనగర్ బుక్ట్రస్ట్.
2. గంగాధరరావు,కొత్రపాటి. *లంబాడోళ్ళ రాందాసు.* 1972. ఛాయా పబ్లికేషన్స్, విజయవాడ -2.
3. పద్మావతి, కె. విల్సన్.కె. 1990. *సంస్కృతి అంటే ఏమిటి?.* విజయవాడ: నవభారత్ బుక్హౌస్.
4. ప్రసాదరాయ కులపతి. 1983. *సంస్కృతి.* సికింద్రాబాదు: యువభారతి.
5. బాలేందు శేఖరం, కె. 1964. *సామాజిక శాస్త్రము.* హైదరాబాదు: తెలుగు అకాడమీ.
6. మల్లికార్జున్ హిరేమఠ్. *తాండా.* 2004. హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్, గుడిమల్కాపూర్, హైదరాబాద్.
7. రఘునాథరావు, పి. 1988. (ప్రా.ము.)1988., (7వ.ము. 1998). *భారతీయ సాంప్రదాయకత, సంస్కృతి.* న్యూఢిల్లీ: స్టెర్లింగ్ పబ్లిషింగ్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్.
8. సత్యనారాయణ,కంభంపాటి. *ఆంధ్రుల సంస్కృతీ చరిత్ర1.1981*
9. సుబ్బమ్మ, మల్లాది. 1988. *మనము మన సంస్కృతి.* హైదరాబాదు: మల్లాది పబ్లికేషన్స్.
10. హనుమంతరావు,బి.యస్. ఎల్. 1994. *భారతీయ సంస్కృతి ఒక పరిశీలన.* గుంటూరు: త్రిపురసుందరి ప్రచురణలు.

-o-